

Milan Pavić, ki zbornik začena s prispevkom o Karlovcu danes, zaključuje to skupino s prikazom razvoja samoupravljanja od prvih delavskih svetov do leta 1977.

Zbornik zaključuje Branko Đukić, ki podaja stanje naše in tuje historiografije o Karlovcu. V dosedanje literaturi je poudarek predvsem na vojno politični zgodovini, manj pa je zastopana socialna, gospodarska in kulturna problematika zgodnejše preteklosti mesta. Zlasti je bilo posvečeno malo pozornosti delavskemu gibanju, več pa narodno osvobodilni borbi in času po vojni.

Zbornik, obogaten s fotografijami, zemljevidi, tabelami, je vsekakor vredno vzeti v roke, saj poskuša prikazati celotno zgodovino trdnjave in mesta Karlovca, tega tudi za slovensko zgodovino pomembnega mesta.

Vasko Simoniti

P. Zovatto — P. A. Passolunghi, *Bibliografia storico-religiosa su Trieste e l'Istria 1864—1974*. Roma 1978, 188 strani.

Načelo, ki je vodilo avtorja pri izbiri publikacij za sestavo tega bibliografskega izbora, je bilo — kot pove že sam njegov naslov — versko in cerkveno zgodovinsko. Iz naslova sta razvidna časovni okvir izida publikacij, ki jih delo zajema, in prostorski okvir, na katerega se nanaša vsebina omenjenih objav. Časovno zajema bibliografija publikacije, ki so izšle od 1864 do 1974, torej v dobrih sto letih. Prvo časovno omejitev sta pisca izbrala zato, ker je starejša dela obdelal že C. Combi v svoji bibliografiji *Saggio di bibliografia istriana*, ki je izšla 1864 v Kopru. Drugo časovno omejitev je narekoval čas, ko je bilo delo z zbiranjem gradiva zaključeno. Končna redakcija dela je terjala svoj čas, tako da je do izida bibliografije prišlo šele štiri leta kasneje. Prostorsko se ta bibliografski izbor sicer osredotoča na objave, ki opisujejo Trst in Istro, ne izogiba pa se tudi tistih, ki obravnavajo nekoliko širši zemljepisni okvir: Furlanijo, Benečijo, Gorisko ter Kvarner in Dalmacijo. Avtor uvoda opozarja bralca še na nekatera druga starejša bibliografska dela, ki so se v svojem izboru ravnala po sorodnem geografskem načelu.

Bibliografija navaja 2213 objav z omenjenimi tematskimi, prostorskimi in časovnimi opredelitvami. Dela so razporejena kronološko po času izida. Vsako leto tvori posebno enoto, v njegovem okviru pa so publikacije našteje po abecedni razvrstitvi avtorjev. Zaporedne številke navedenih del tečejo nepretrgano skozi vsa leta. Ob večini omenjenih publikacij sta avtorja v nekaj besedah naznačila njihove vsebinske značilnosti, zlasti glede njihove uporabnosti za predstavitev različnih vidikov verske problematike. Izbrana dela vsebinsko posegajo zlasti na področje zgodovine, umetnostne zgodovine, etnografije, muzikologije, pa tudi politike. Med njimi so zastopane monografije ter številni članki iz okrog 200 različnih časopisov, revij, zbornikov in enciklopedičnih priročnikov. To veliko število (zlasti italijanskih, manj pa jugoslovanskih, latinskih, nemških, francoskih in celo grških) strokovnih revij in priročnikov, ki sta jih avtorja upoštevala pri svojem izboru, nudi že samo po sebi bralcu dragoceno informacijo, kje iskati podatke o nekaterih vprašanih. Delo je opremljeno z dvema seznamoma. Abecedni seznam piscev spremlja zaporedne številke, pod katerimi navaja bibliografija njihova dela. Drugo kazalo je zemljepisno, ravna pa se tudi po nekaterih vsebinskih poudarkih. Številkam, ki naznačujejo splošna dela o Istri, sledijo zaporedne številke objav, ki zadevajo posamezne škofije. V njihovem okviru je zopet izvedena delitev v publikacije, ki nudijo podatke o splošnih značilnostih, o škofih, cerkvah, vernikih, krivovercih ter verskih zavodih in samostanih. Sledi abecedno kazalo drugih važnejših krajev, seznam pa zaključuje spet vsebinsko geslo hebraizem. Ker nista preobsežna, sta seznama dokaj pregledna. Bralcu pa bi ob njiju koristil še spisek vseh pritegnjenih revij s podatki o kraju in času njihovega izhajanja.

S svojo kronološko zgradbo omogoča ta bibliografija vpogled v usmerjenost, zavzetost, pa tudi tendenčnost nekaterih raziskav in objav, ki so pritegovale pisce v različnih (prelomnih) razdobjih v razmeroma dolgem časovnem intervalu, ki ga bibliografija zajema. Pač pa povzroča prav kronološka razporeditev objav na drugi strani nepreglednost pri razpravah, ki so v posameznih revijah izhajale v nadaljevanjih skozi več let. Vsako nadaljevanje je namreč omenjeno posebej v različnih letih, medtem ko podatek o celotnem obsegu razprave ni naveden.

Kot omenjeno, zajema bibliografija precej jugoslovanskih objav. Njihov izbor pa je s stališča zgodovinarja precej pomanjkljiv. Na eni strani prča o tem precejšnje število jugoslovanskih strokovnjakov, ki so se ukvarjali s problematiko goriške, istrske in severnojadranske zgodovine, pa jih omenjena bibliografija po-

vsem zanemarja ali obravnava precej pomanjkljivo. Delo npr. ne omenja S. Rutarja, M. Kosa, F. Gestrina, M. Pahorja, I. Karamana, N. Klaičeve, I. Milčetića, R. Strohala, navedbe del M. Bertoše, J. Basiolija, I. Ercega in drugih pa so izredno nepopolne. Načelo izbire gradiva, ki je pomembno s stališča verske zgodovine, tu ni pglavliten razlog; bibliografija namreč omenja številna dela, ki niso povezana z versko problematiko.

Omenili smo že, da je število strokovnih in drugih glasil, ki jih priteguje bibliografija, veliko. Posebna natančnost avtorjev je verjetno veljala zlasti pretresu italijanskih revij. Število omenjenih jugoslovanskih strokovnih glasil sicer ni zanemarljivo, vendar pa so redka med njimi pregledana podrobno. Glede strokovnih glasil se ponuja primerjava z revijami, ki so jih v okviru znanstvene naloge Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti Povijesni spomenici Istre pritegnili avtorji v delu Prilozi za bibliografiju objavljenih izvora za povijest Istre (I, Zagreb 1977; II, Zagreb 1978; III, Zagreb-Rijeka 1979). Trije zvezki jugoslovanske bibliografije za zgodovino Istre so doslej podrobno pregledali 40 glasil in zbornikov razprav. Od teh jih italijanski izbor pozna le 10. Ker je jugoslovanska bibliografija za že pregledani del revij vsebinsko, večkrat pa tudi geografsko zasnovana širše in podrobneje kot italijanska, primerjavi navedb iz teh 40 glasil ne smemo pripisovati prevelike teže. Vsi zvezki jugoslovanske bibliografije omenjajo skupaj 1385 zaporednih števil. Pri 82 gre le za kazalke, pri 185 pa posegajo navedbe jugoslovanske bibliografije izven časovnega okvira italijanske. Od ostalih 1118 publikacij, ki jih omenja jugoslovanski izbor, jih najdemo v italijanskem le 99. Opuščanju nekaterih navedb verjetno neredko botruje slabo poznavanje jugoslovanskih jezikov in istrske topografije. Za revije, ki so bile že pregledane v okviru omenjenega programa Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, nudi citirana jugoslovanska bibliografija popolnejšo sliko. Pri tem pa ne bi bilo pošteno zamolčati, da tudi italijanska bibliografija razkriva marsikatero vrzel v jugoslovanskem izboru. Omenja namreč prenekatero članke, ki jih je jugoslovanski izbor iz neznanih razlogov zanemaril, čeprav bi sodili vanj. Navedimo le, da je tako iz jugoslovanskega dela izpadlo vsaj 5 objav B. Ziliotta iz revije Archeografo Triestino, ki je bila pregledana za I. zvezek jugoslovanske bibliografije. Za natančnejši vpogled v bibliografijo o istrski zgodovini je torej potrebno pritegniti obe deli. Italijanska bibliografija je dragocena zlasti zaradi navedb monografij, bibliografskih seznamov različnih revij in omemb člankov tistih glasil, ki jih pri Jugoslavenski akademiji znanosti i umjetnosti še niso pregledali. Za že pregledane revije pa služi kot dragoceno dopolnilo.

Žal moramo omeniti tudi to, da sta nepoznavanje jugoslovanskih jezikov in nenatančnost prepisovalcev botrovala tudi prepogostim manj pomembnim napakam. Tu ne gre le za malomarno pisanje šumnikov pri jugoslovanskih publikacijah. Pri naslovih so običajno vse besede pisane z veliko začetnico. Posamezne črke so pri nekaterih naslovih vrinjene, nekatere so spremenjene ali izpuščene (npr.: Archeološki Vestnik, Dvigradijski statut, Primo Trubar). Večkrat je izpuščen naslov zbirke, v kateri je izšlo posamezno delo. Bolj graje vredna je tu in tam za več let napačna navedba leta izida posamezne publikacije ali preimenovanje nekaterih avtorjev (npr. Miroslava Bertoša v Milovića). Pri abecednem seznamu piscev je manj usodna zamenjava vrstnega reda kot malomarnost, ki je I. Ercega spremenila v I. Ergega, M. Mirkovića pa enkrat uvrstila kot M. Mija ipd.

Knjiga je opremljena s številnimi črno-belimi fotografijami cerkvenih objektov in tržaških škofov.

Darja Mihelič

Toussaint Hočevar, **Slovenski družbeni razvoj** (izbrane razprave). Prometej, New Orleans 1979; 190 strani.

Toussaint Hočevar je ekonomist, ki je ekonomijo začel študirati v Ljubljani, nadaljeval pa v Innsbrucku, kjer je tudi doktoriral. Uveljavil se je v ZDA, kjer je sedaj profesor na univerzi v New Orleansu. Kljub temu, da živi v tujini, je ohranil intenzivne stike s Slovenijo in slovenstvom. V študijskem letu 1964/65 je celo predaval na ekonomski fakulteti v Ljubljani. Poleg spremljanja aktualnih vprašanj se posebno intenzivno ukvarja z »ekonomskimi razmerji, ki so pripeljala k pojavu slovenskega nacionalnega sistema«. Objavlja v številnih tujih in slovenskih časopisih in revijah. Med monografijami je zelo znana knjiga Structure of the Slovenian Economy 1848—1963, New York 1965 (ocena J. Šorn, Zgodovinski časopis 22, 1968, str. 153—155).